

✓ **מחסע לאיקוד -**

חשיבה ביחס לאהות תפקיד מחנכת כיתה

✓ **אהות תפקיד מחנכת כיתה -**

ייחודיות, מומחיות

✓ **הקבוצה -**

קבוצת שייכות, משפיעה ומובילה תהליכים בעלי

מאפיינים של שניו מסדר שני, החינוך היסודי

הגדרות והבהרה מושגית

קהילה – קהילה מקצועית לומדת

זהות – מזהות אישית לזהות מקצועית –

מחנכת הכיתה כמובילת קהילת משמעות

קהילת משמעות – הכיתה כקהילה

מסגרת תפיסתית – בית ספר כמארג של קהילות

קהילה מקצועית מהי?

קבוצה של אנשי מקצוע

- ✓ הבוחנים במשותף את הידע והפרקטיקות שלהם
  - ✓ דנים בידע ובפרקטיקות במטרה להשתפר מבחינה מקצועית (בירנבוים, 2009)
  - ✓ נפגשים בקביעות
  - ✓ חוקרים את הקשר בין הפרקטיקה לבין תוצרי הלמידה של תלמידיהם, מנתחים את תהליכי ההוראה והלמידה.
  - ✓ מסיקים מסקנות ומבצעים שינויים, במטרה לשפר את ההוראה שלהם ואת הלמידה של תלמידיהם (בלנגה, לנדלר-פרדו ושחר, 2011).
- קהילה מקצועית לומדת, במובן הרחב של המושג, יכולה להתקיים בהרכבים שונים ומגוונים
- (קהילה מקצועית לומדת בבית הספר יפה בניה, יגאל יעקובזון, ינון צדיק, אבני ראשה)

”היה כפי שהנך – חפש דרך בעצמך, הכר את עצמך, לפני שתרצה להכיר את הילדים.

חשוב נא למה אתה מוכשר, ואחר כך תבוא לתחום תחומים לזכויותיהם וחובותיהם של הילדים.

קודם כל אתה בעצמך ילד, ועליך לחנך ולהשיג ולהשכיל את עצמך”

יאנוש קורצ'אק

זהות מקצועית – ד"ר נורית חמו

תודעת זהות מקצועית מודעת ומושכלת, בשלושה הקשרים מרכזיים:

(*המעוגנת בתחומי הליבה שהוגדרו במסמך משרד החינוך בזיקה ל"דמות בית הספר היסודי").

- ✓ חינוך והוראה המושתתים על ערכים.
- ✓ ידע דיסציפלינרי-פדגוגי נרחב.
- ✓ תכנון לימודים בגישה אקולוגית מערכתית.

תפקיד המורה-המחנך:

"יחסי גומלין עמוקים, סדירים ומתמשכים בין מורים לבין תלמידים תורמים משמעותית לביסוס מסוגלות עצמית, תחושת שייכות ומוגנות הקשורים ישירות ללמידה. מחנך הכיתה הוא איש החינוך הקבוע והיציב בעולמם של התלמידים ומהווה עוגן מרכזי להתפתחותם".

זהות מקצועית – ד"ר נורית חמו

פיתוח מקצועי המושתת על זהות, שם במרכז את התהליך ההתפתחותי, המודע והמושכל. שלושה תהליכים מרכזיים מסייעים בפיתוח תודעת זהות:

- ✓ שיח תוך-אישי (תהליכים רפלקטיביים)
- ✓ שיח בין-אישי (תהליכי למידה שיתופיים ומשתפים)
- ✓ תהליכי הסדרה (ארגון הידע תוך יצירת זיקות וקשרים)

קהילת משמעות –

ד"ר שמעון אזולאי, ד"ר פנינית רוזו – נצר

מהותו של האדם היא שאיפתו להיות שחקן משמעות, וזו צריכה להיות התשתית לכל תורה פדגוגית או חינוכית.

משמעות חייו של פרט בנויה משני רכיבים הקשורים ביניהם בקשר ייחודי.

מצד אחד ניצב הפרט, ומצד שני ניצבת קהילה, מדומיינת או ממשית, על גווניה השונים.

משמעות, במובנה החזק ביותר, מופיעה כאשר מתקיימים שני תנאים:

✓ יש זיקה של הפרט לקהילה.

✓ הפרט יוצר עקבות ייחודיים, הנוכחים והמהדהדים בקהילה הזו, ופעמים רבות גם מעבר לה.

קהילת משמעות –

ד"ר שמעון אזולאי, ד"ר פנינית רוזן – נצר

תפקידו המרכזי של המחנך, לבנות את
הקהילה שהוא אחראי לה כקהילת
משמעות.

תפקיד המחנך להוביל את הילדים אל המחר הייחודי
שלהם על ידי:

- ✓ מעבר מפסיביות לאקטיביות
- ✓ יצירת תוכן ייחודי (הטבעת חותם)
- ✓ היכולת של הפרט להמציא את עצמו
- ✓ יכולת למידה עצמית

חינוך – מסגרת תפיסתית

פרופ' יורם הרפז

בספר "דמוקרטיה וחינוך" (Dewey 1916, 76) הגדיר ג'ון דיואי חינוך:

"בנייה מחדש או ארגון מחדש של הניסיון, המוסיפים למשמעותו של הניסיון ומגדילים את היכולת לכוון את מהלכו של הניסיון שיבוא

אחריו" (בתוך: הרפז, תנאים ללמידה משמעותית)

למידה משמעותית היא פעילות מנטלית, המתרחשת בהווה ומארגנת מחדש את מה שנלמד בעבר ויילמד בעתיד. (הרפז, תנאים ללמידה משמעותית)

חינוך – מסגרת תפיסתית פרופ' יורם הרפז

צבי לם (2000, 2002) חילק את מטרות העל לשלוש "אידאולוגיות-על":

- ✓ סוציאליזציה – סיפור על כלים
- ✓ אקולטורציה – סיפור על ערכים
- ✓ אינדיווידואציה – סיפור על יחידים

מטרות-העל נחלקות לקטגוריות של:

- ✓ "השקפות עולם" (Kohlberg & Mayer, 1972)
- ✓ "גישות" (Fenstermacher & Soltis, 1986)
- ✓ "מודלים" (Scheffler, 1989)
- ✓ "עמדות" (Rorty, 1989)
- ✓ "רעיונות" (איגן, 2009) ועוד (הרפז, 2019).

חינוך – מסגרת תפיסתית – פרופ' יורם הרפז

בסיפור החינוכי נדרשת הכרעה ובחירה באחת ממטרות העל:

1. **סוציאליזציה או סיפור-על כלים**, מטרת-העל של החינוך היא לצייד את התלמידים בכלים – ידע, מיומנויות, הרגלים ודפוסי התנהגות – שיאפשרו להם להסתגל לחברה ולעבודה.
2. **אקולטורציה או סיפור-על ערכים**, מטרת-העל של החינוך היא לעצב את רוחם ואופיים של התלמידים, או להשפיע עליהם, לאור הערכים המכוננים את התרבות המועדפת.
3. **אינדיווידואציה או סיפור-על יחידים**, מטרת-העל של החינוך היא לאפשר לכל תלמיד למצוא ולהמציא את עצמו, לחיות חיים אוטונומיים (בהתאם לשיקול דעתו) ואותנטיים (בהתאם לטבעו).

מתוך ראיון עם פרופ' ג'ון האטי

"אני חושב שמה שקורה לנו כאנשי חינוך הוא שלעתים קרובות מדי אנחנו סבורים שתפקידנו ליישם את תכנית הלימודים, לתכנן שיעורים וללמד, להבטיח שהחינוך שאנחנו מספקים יענה על צורכי התלמידים וכן הלאה.

כל אלה דברים ראויים בהחלט, אבל הם גם חלק מהבעיה.

כאשר תלמיד מצליח בכיתה אנחנו נוטים לומר: "תראו, התלמיד הזה עתיר הישגים; התלמיד הזה התאמץ מאוד; התלמידה הזאת הכינה את שיעורי הבית; כל התלמידים האלה ביצעו את המטלות שהטלנו עליהם".

אבל איננו אומרים: **"ואנחנו השפענו עליהם ועל למידתם"**. הבעיה בתפיסת היסוד הזו, השכיחה למדי, היא שאנחנו חושבים שההצלחה קשורה רק בתלמיד, או בתכנית הלימודים, או בפעילויות הנעשות בכיתה. **רק לעתים רחוקות אנחנו חושבים במונחי התפקיד שלנו בלמידה – כמורים או כמנהיגים"**.

*מקור

Zegarac, G. (2013). Know thy impact: Teaching, learning and leading: An interview with John Hattie. In Conversation, 4(2), 1-18. Retrieved from <http://www.edu.gov.on.ca/eng/policyfunding/leadership/spring2013.pdf>

2013

הזמנה לחשיבה:

➤ שאף שצוללות בק תוק כדי

הצצה/קריאת המצאת...

➤ כיצד את תופסת את תפקיד מחנכת

הכיתה ביסודי, בליקה למהלך אי

תחיפה?

